

A fordítás alapjául szolgáló kiadás:
ERSKINE CALDWELL / TOBACCO ROAD
New York, 1932, Scribners

Fordította:
ifj. Kőrös László

A fordítást az eredetivel összevetette:
Kőrös László

Cartaphilus Könyviadó, Budapest, 2007
Felelős kiadó: Szász Zsolt

© Erskine Caldwell, 1932, 1960
© ifj. Kőrös László, 2007

ISBN 978-963-7448-99-7

I. FEJEZET

Lov Bensey, hátán egy zsák tarlórépával, hazafelé vánszorgott a vízmosások szabdalta régi dohányzállító út – a dohányút – mély, fehér homokjában. Magát a répát sem könnyen szerezte, és Fullerig meg vissza is hosszú, fáradságos utat kellett megtennie.

Az előző nap hallotta, hogy valaki tarlórépát árul odaát, vékáját ötven centért. Így aztán, zsebében fél dollárral, kora reggel útra kelt, hogy vegyen belőle. Mostanra hét és fél mérföldet gyalogolt, és még mindig másfél mérföld választotta el a vasúti széncsúsztatónál lévő házától.

A Lester család négy vagy öt tagja az udvaron állt, figyelték, ahogyan Lov megállt a ház előtt és letette a zsákot. Már egy órája lesték, azóta, amióta csaknem két mérföldnyi távolságban feltűnt a homokdomb tetjén. Mostanra pedig, amikor már karnyújtásnyira volt tőlük, felkészültek arra, hogy ne engedjék tovább vinni a répát.

Lovnak saját magán kívül feleségét is élelmeznie kellett – ügyelt hát, nehogy valamelyik Lestert túlsá-

gosan közel találja engedni a zsák répához. Ha répa vagy édesburgonya – sőt ami azt illeti, bármiféle enivaló – volt nála, mielőtt a Lester-ház közelébe ért volna, máskor is jó fél mérföldnyire előre letért az útról, és nagyot került a földeken, hogy majd csak biztos távolságban térjen vissza rá. Ma azonban Jeeterrel volt nagyon fontos megbeszélője, így hát közelebb merészkedett a házhoz, mint korábban bármikor, ha répát vagy édesburgonyát vitt haza.

Lov felesége, Pearl, Jeeter Lester legfiatalabb lánya volt, aki mindössze tizenkét évesen, a múlt nyáron ment hozzá Lovhoz.

Lov állt az út közepén, Lesterék pedig le nem vették volna róla a szemüket. A zsákot ledobta válláról, de azért továbbra is mindkét kezével keményen markolta bekötött nyakát. Az udvaron lévőék már tíz perce nem mozdultak, várták, mit tesz Lov legközelebb.

Lovnak jó oka volt, hogy a házhoz érve megálljon – egyébkor hallótávolságon belülre kerülni sem jutott volna eszébe –, mert Jeeterrel akart tárgyalni Pearlról.

Mivelhogy Pearl nem beszélt. Bármennyire igyekezett is rávenni feleségét, hogy megszólaljon, bármilyen dühös volt is rá némaságáért, Pearl egy szó sem szólt. Ráadásul valahányszor hazatért a szén-csúszdától, el is bújt előle. Ha pedig végre megtalálta, kisiklott a markából, megiramodott és eltűnt a magas fenyérfű közt. Néha egész éjszakára is ott maradt és kivárta, míg Lov reggel el nem indul a munkába.

Pearl egyébként eleve nem beszélt. Nem mintha nem tudott volna, hanem mert egyszerűen nem akart

beszélni. Amikor még otthon lakott – még azelőtt, hogy Lov feleségül vette volna –, a többi Lestertől is távol tartotta magát, és ritka esetnek számított, ha két nap alatt egyszer megszólalt. Szóra bírni csak anyja, Ada tudta, de Pearl ilyenkor is legfeljebb igennel vagy nemmel felelt. Valamikor maga Ada is ilyen volt, csak az utóbbi tíz évben szokott rá arra, hogy magától beszélni kezdjen. Azelőtt Jeeter vele is ugyanúgy kínlódott, mint most Lov Pearllel.

Lov kérdezgette Pearl, olykor bele is rúgott, nyakon öntötte, köveket és botokat vágott hozzá: mindent elkövetett, ami csak eszébe jutott, hogy szóra bírja. Pearl sokat sírt, különösen amikor Lov nagyon durván bánt vele – Lov azonban ezt nem fogadta el társalgásnak. Szerette volna, ha a párja megkérdi tőle, fáj-e a háta, vagy hogy mikor megy már nyíratkozni, vagy hogy mikor esik majd ismét az eső. Pearl azonban egyetlen szót sem szólt.

Lov már korábban is többször beszélt Jeeterrel, elmondta neki, mekkora gondban van Pearllel, Jeeter azonban nem tudta, mi baja lányának. Pearl már csecsemőnek is ilyen volt, mondta, és egészen a legutóbbi évekig Adának is alig lehetett szavát venni. Jeeter negyven év alatt sem volt képes arra, hogy megtörje Adát. Az éhség, az megtörte. Az megoldotta a nyelvét. Attól kezdve pedig egyfolytában panaszkodott. Jeeter mégsem javasolta Lovnak, hogy koplaltassa Pearl, mert tudta, hogy a lány elmenne valahová életet koldulni – és adnának is neki.

– Néha azt hiszem, maga az ördög bújt bele – mondogatta Lov. – Szerintem *ennyi* vallásosság sincs

benne. Ha meghal, a pokolra jut majd, az egyszer holtbiztos.

– Hát, lehet, hogy nem tud kiegyezni az asszonyi étellel – vélte Jeeter. – Lehetséges, hogy nincs megelégedve azzal, ahogyan ellátod.

– Megteszek én minden elképzelhető, hogy kedvében járjak, és hogy elégedett legyen. Fizetés napján minden héten bemegegyek Fullerbe és veszek neki valami szépet. Veszek neki bagót, de nem él vele, ha meg egy darabka kalikót hozok, nem varrja meg. Mintha olyasvalamit akarna, amim nincs, és megszerzeni sem tudom neki. Bár tudnám, mi az! Olyan helyes kislány... az a rengeteg kondor, szőke haja... ahogy a hátát verdesi... hát attól némelykor majd az eszemet vesztetem. Nem is tudom, mi lesz velem. Igen nagy szükségem van Pearltre... mint asszonyra. Éppúgy, ahogyan bárki más, én se vagyok meg az ilyesmi nélkül.

– Szerintem meg még túl fiatal, hogy meg tudná becsülni ezeket a dolgokat – vélekedett Jeeter. – A többihez, Ellie Mayhez, Lizzie Belle-hez, Clarához meg a többi lányhoz képest gyerek még. Pearl csak kislány, semmi más. Egyelőre még kinézetre se lát-szik nőnek.

– Ha tudtam volna, hogy így viseli majd magát, nem igyekeztem volna annyira, hogy elvegyem. Elvehettem volna olyan asszonyt is, aki csakugyan akar a feleségem lenni. Most viszont már nem akarnám elengedni Pearl-t. Azt hiszem, hozzászóktam, hogy ott van velem, és nagyon is hiányoznának azok a hosszú, szőke fürtjei... ahogy a hátát verdesik. Az ember el-

nézi őket, és valahogy magányosnak érzi magát. Szép kislány, bizony hogy az, még ha egyfolytában azt csinálja is, amit.

Lov annak idején hazament és elmesélte Pearl-nek, amit Jeeter mondott róla, a lány azonban csak ült a széken, és semmi jelét sem adta, hogy felelni akar-na neki. Ettől fogva aztán Lovnak már sejtelve sem volt, mihez kezdjen vele. A továbbiakban azonban tudatában volt annak, hogy felesége még kislány. Há-zasságuk első nyolc hónapjában Pearl három- vagy négyhüvelyknyit nőtt, és vagy tizenöt fontnyit is ma-gára szedett. Nap mint nap gyarapodott valamicskét, de még így is alig valamivel nyomott többet száz fontnál.

Lov most első sorban arról akart beszélni Jeeterrel, hogy Pearl nem akar együtt hálni vele. Már majd egy éve voltak házások, de Pearl, ahogyan mindig, most is egyedül aludt. Magában, egy szalmazsákon, a pad-lón... Még azt is kerülte, hogy Lov valahogyan hoz-záérjen, ne adj' isten, megcsókolja. Lov megmondta neki, hogy a tehénnek sincs addig semmi haszna, míg meg nem borjadzik, tehát ő is azért vette el Pearl-t, mert meg akarja csókolni, és tapogatni akarja a hosz-szú, sárga fürtjeit, meg vele akar hálni, de Pearl még annak sem adta jelét, hogy egyáltalán hallaná vagy tudná, miről beszél Lov. A következő alkalommal, mikor Lov csókolózni meg beszélgetni akart, szerez-tett volna a felesége szemébe nézni. Pearl azonban még ezt a kis kegyet is megtagadta tőle: valahányszor csak Lov megállt előtte, világoskék szeme állhatato-san egy távoli pontra meredt.

Lov még mindig mozdulatlanul állt az út közepén, figyelte Jeetert meg az udvaron lévő többi Lestert, akik azt várták, hogy ő tegye meg az első lépést: nem érdekelte őket, hogy barátságos vagy ellenséges lesz-e az a lépés, a fő az volt, hogy répát sejtettek zsákjában.

Jeeter azon tűnődött, honnan szerezhetette Lov a répát. Az, hogy pénzért vette, meg sem fordult a fejében. Jeeter már régóta meg volt győződve arról, hogy az élelemszerzésnek egyetlen lehetséges módja van, a lopás. Csakhogy az idén öt-hat mérföldön belül egyetlen répaföldről sem tudott. Tavalyelőtt a Peabody-birtokon vetettek be két hektárt répával, de ott az embereket puskásokkal tartatták távol. Az idén már egyáltalán nem is vetettek.

– Miért nem jössz be az útról az udvarra, Lov? – szólította meg Jeeter. – Mi értelme ott ácsorognod, gyere be, pihenj meg egy kicsit.

Lov nem válaszolt, meg sem mozdult. Latolgatta magában az udvarra lépés veszélyeit; végül úgy gondolta, alighanem nagyobb biztonságban lesz, ha marad ott, ahol van, a dohányúton.

Az utóbbi néhány hétben már azt forgatta a fejében, hogy éjszakára gyepelővel kötözi az ágyhoz Pearl-t. Már mindennel próbálkozott, amit csak ki tudott eszelni, kivéve az erőszakot, de továbbra is kitartott amellett az elhatározása mellett, hogy jó feleséget nevel belőle. Addig a pontig eljutott viszont, hogy terve kivitelezéséhez kikérje Jeeter jóváhagyását. Meg volt győződve arról, hogy Jeeter tudja, bölcs lépést cselekedne-e – természetesen a gyakorlati oldaláról nézve –, hisz maga Jeeter is majd egész életében harcolt

Adával. Jól tudta, hogy régen Ada is ugyanígy viselkedett, mint most Pearl, mégse bánt úgy Jeeterrel, ahogy Pearl vele, hisz tizenhét gyereket szült neki, Pearl meg még az elsőig sem jutott el.

Ha Jeeter azt mondja, hogy járhat némi eredményre, ha kiköti Pearl-t az ágyhoz, akkor megteszi. Jeeter többet tud az ilyen dolgokról, mint ő. Ada végül is már negyven éve a felesége.

Lov titokban azt remélte, Jeeter felajánlja majd, hogy lemegy vele a széncsúszda melletti házhoz, és segít kikötni Pearl-t az ágyhoz. Valahányszor megpróbálta megfogni, a lány olyan elkeseredetten állt ellen, hogy attól tartott, Jeeter segítségével nélkül nem is lenne képes kivitelezni tervét.

A Lesterek az udvar különböző pontjain meg a verandán álldogáltak, és várták, mihez kezd Lov. Aznap már megint alig volt valami ennivaló a házban. Ada rágós szalonnabőrt főzött meg sós vízben, azt ették kukoricakásával, amikor asztalhoz ültek. Még ebből sem jutott elég, így aztán, amikor a nagymama is megjelent a konyhában, őt elzavarták.

Ellie May a szappanfa mögött állt, és a törzs mögül leste Lovot. Fejét hol az egyik, hol a másik oldalon dugta ki, így próbálta felkelteni Lov figyelmét.

A Lester gyerekek közül mostanra már csak Ellie May és Dude maradt otthon. A többiek mind elmentek, megházasodtak, vagy egyszerűen elindultak, mintha csak a széncsúszdához mennének, hogy megnézzék a tehervonatokat. Mikor már második, harmadik napja nem tűntek fel, az otthoniak tudomásul vették, hogy nem is jönnek többé.

Dude egy ócska, lapos baseball-labdát dobált a ház oldalához, és elkapta, amint visszapattant. A labda minden alkalommal hatalmasat csattant a rozoga deszkaburkolaton, míg végül már az egész ház jobbra-balra ingott. Dude egy pillanatra sem hagyta abba a dobálózást, és a labda mindannyiszor kiszámítható pontossággal pattant vissza elé, a homokos udvarra.

A három helyiségből álló ház a négy sarka alatt lévő mészkörtörmeléken egyensúlyozott. A köveket egyszerűen egymásra hordták, a tartógerendákat egymáshoz csapolták: csapok tartották össze az egész házat. Látszott, hogy az építők nem ölték el magukban a gyereket, hogy valami tartóssat alkossanak. A ház közepe a küszöbök között már megsüllyedt; a veranda egészen elvált az épülettől, és már vagy egy lábnyival lejjebb is süllyedt. Középen, ahol a szarufákat a tetőszelemenhez erősítették, a tető erősen megrogyott. A zsindelek nagy része elkorhadt, darabjaik minden szélvihar után beterítették az udvart. Valahányszor a tető kilyukadt valahol, Lesterék átköltöztek a szoba másik sarkába – így vándoroltak, míg csak el nem állt az eső. A beázás nem okozott nagy kárt, a ház ugyanis sohasem látott festéket.

Jeeter egy öreg gumibelsőt igyekezett megfoltozni. Azt mondogatta, ha egyszer sikerül elérnie, hogy mind a négy abroncs a helyére kerüljön, megpakolja az öreg autót fával, és bemege vele Augustába, hogy eladja. A favágók a városban két dollárt kapnak egy rakomány jó száraz fenyőért, a törpetölgy viszont, amelyet ő tüzelő gyanánt próbált meg rászózni vásárlóira, sosem hozott neki többet ötven-hetven centnél.

Még ha sikerült is összehoznia egy fuvart Augustába, legtöbbször nyakán maradt a portékája. Úgy tűnt, senki sem olyan bolond, hogy pénzt adjon olyan fáért, amely a vasnál is keményebb. Az emberek próbálták lebeszélni csökönös elszántságáról, megmondták neki, hogy ez a fa nem tűzre való, de ő csak azt hajtogatta, hogy meg akarja tisztítani földjét a törpetölgytől, mert arra készül, hogy újra művelés alá fogja.

Lov mostanra pár lépéssel közelebb került az udvarhoz, és lábát az árokba lógatva letelepedett a dohányúton. Egyik kezével azonban továbbra is szorosan markolta a zsákot, melynek száját jó erősen bekötötte egy madzaggal.

Ellie May még mindig a szappanfa mögül leselkedve próbálta felkelteni Lov érdeklődését. Ahányszor csak Lov a fa felé nézett, gyorsan visszakarta a fejét, és eltűnt a szeme elől.

– Te Lov, mi van abban a zsákban? – kiáltott Jeeter az udvar túlsó végéből. – Láttam, jó messziről cipeled a hátadon. Ugyanvalóst mi lehet benne? Hallom, akad, akinek termett répája idén...

Lov még szorosabban markolta a zsák nyakát, és Jeeterről a következő Lesterre nézett. Érezte, hogy Ellie May őt bámulja a szappanfa mögül.

– Nehéz volt elcipelned idáig, Lov? – érdeklődött Jeeter. – Úgy látom, igencsak kifulladtál.

– Beszédem van veled, Jeeter – tért a tárgyra Lov. – Pearlről van szó.

– Mit csinált már megint az a lány? Még mindig komiszul bánik veled?

– Olyan, mint mindig, csak épp mostanra torkig lettem veled. Sehogy se tetszik nekem, ahogy viselkedik. Eddig nem vettem a szívemre, olyan, amilyen, csakhogy egyre rosszabb lesz. Az összes néger rajtam nevet amiatt, ahogy velem bánik.

– Pearl épp olyan, mint az anyja – mondta Jeeter. – A maga idejében az is a legháborodottabb dolgokat művelte.

– Ahányszor csak meg akarom közelíteni, elszalad, és hiába hívom, nem jön vissza. Szóval amit mondani akarok: mi a fene értelme van a házasságnak semmi haszon fejibe? Nem így akarja ezt az Isten. Nem akarja, hogy így bánjanak egy férfival. Az rendben is volna, hogy a nő ingerkedjék egy keveset a férfival, hogy elérje, amit akar, de úgy tűnik, Pearlnek semmi ilyesmi nem jár az eszébe. Ő biz’ nem ingerkedik, legalábbis nem szándékosan. Én meg már úgy érzem, olyan asszonyt akarok, aki...

– Mi van abban a zsákban, Lov? – tért vissza Jeeter a fontosabb témához. – Már vagy egy órája vagy régebben is figyellek, azóta, hogy felértél a dombtetőre.

– Répa, Isten kegyelméből – felelte Lov a Lester család nőtagjaira sandítva.

– Hol szereztél répát, Lov?

– Minek akarod tudni?

– Azon gondolkodtam, talán köthetnék egy kis üzletet, Lov, te meg én. Elmehetnék, mondjuk, a házadba, és valahogy megmondhatnám Pearlnek, hogy aludjon veled az ágyban. Erről van szó, ugye, Lov? Azt akarod, hogy az ágyadban aludjon, igaz-e?

– Sose alszik az ágyban. Minden éjjel azon az átkozott szalmazsákon fekszik, a földön. Gondolod, rá tudnád venni, hogy abbahagyja, Jeeter?

– Szíves örömet tennék valami célravezető dolgot, hogy rávegyem arra, amit tennie kell. Ha mondjuk, Lov, te meg én megegyeznénk a répával kapcsolatban.

– Azért jöttem, hogy Pearlről beszéljek veled. De ebből a répából egy árva darabot sem kapsz. Ezekért itt a zsákban ötven centet fizettem, és egészen Fullrig meg vissza el kellett mennem értük. Te vagy a Pearl apja, a te dolgozol, hogy fizetség nélkül is rávedd, hogy úgy viselje magát, ahogy az való! Mondhatok én neki akármit, falra hányt borsó!

– Isten a tanúm meg a jó Jézus is, Lov, hogy minden nyavalyás répa férges lett, ami idén termett. Tavasszal lesz egy éve, hogy utoljára jó répát ettem. Az összes istenverte répámat felzabálták a kis zöld kukacok, Lov. Hogy miért teremtett az Isten répakucacot, azt én föl nem foghatom, Lov. Talán őket is az Ő nagy jóságában teremtette, aztán mégis csak a szegény embernek lett nehezebb tőlük. Egész ősszel dolgoztam, mire felástam azt a földdarabot, ahová a répát vettem, aztán amikor már úgy gondoltam, elég nagyok ahhoz, hogy felszedjük és megegyük őket, hát mindben ott voltak ezek az istenverte zöld répakucacok, belerágták magukat egész a répa közepéig. Az Úr jót akart, de a szegény embernek csak nehezebb lett. De én nem panaszkodom, Lov... Én azt mondom, az Úr jobban tudja, hogy is áll a dolog ezekkel a férgekkel. De nemsokára megnyitja majd

az Ő bőségszaruját, és ellát minket, szegényeket mindenféle jóval, amit csak szemünk-szánk megkíván, meg még ruházkodni valóval is. Hisz csak nem lehet mindig egyre rosszabb, ahogy a világháború óta minden évben! A Jóisten hamarosan véget vet majd ennek, és bőségesen kárpótol bennünket, szegényeket, mindazért, amit elvett. Az Úr rendesen bánik majd velünk. Nem hagyja majd, hogy továbbra is így legyen. Csakhogy nekünk sem szabad komiszkodnunk, ha épp nincs mit enni. Pokolra taszítja azokat, akik nem hagynak fel a komiszkodással!

Lov közelebb húzta magához a zsákot az árokparton, és újra letelepedett. Jeeter félretette az ócska gumit, és várt.

II. FEJEZET

Lov kinyitotta a zsákot, kiválasztott egy jól megtermett répát, megtörölgette kezével, és egymás után hármat harapott bele. A család nőtagjai az udvarról és a tornácról nézték, ahogy eszik. Ellie May előbújt a szappanfa mögül, és letelepedett Lov közelében egy fenyőörönkre. Ada és a nagymama a tornácon állva figyelték, hogyan lesz egyre kisebb a répa Lov harapásai nyomán.

– Így van ez; ha Pearl csak egy kicsit is hasonlítana Ellie Mayre, nem viselkedne így – mondta Lov. – Rögtön az elején Ellie Mayt választottam volna, csak hát az Ellie May arca... De tudtam én, hogy aludni sem tudnék nyugodt lélekkel úgy, hogy ott fekszik mellettem az ágyban, és egyre csak az járna a fejemben, hogy fest napvilágnál. Pearl viszont igazán csinos, pont olyan, akivel szívesen hál a férfiember, de aztán amikor eljön az éjszaka, sehogy se tudom távol tartani attól az átkozott szalmazsáktól. El kell jönnöd és rá kell vened, hogy úgy viselkedjen, ahogy való, Jeeter. Majd egy teljes éve, hogy elvettem, de ez idő